

Opis założeń do projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja w Dolina Górnej Rospudy PLH200022

Status:

Obszar Natura 2000 Dolina Górnej Rospudy (PLH200022) został wyznaczony decyzją Komisji Europejskiej z dnia 10 stycznia 2011 r. (2011/64/UE), przyjętą na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory. W swej obecnej formie został zatwierdzony Rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 14 stycznia 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Dolina Górnej Rospudy (PLH200022) (Dz.U.2022.237).

Obszar Natura 2000 Dolina Górnej Rospudy posiada obowiązujący Plan Zadań Ochronnych (PZO) ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku nr 24/2013 z dnia 9 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Rospudy PLH200022 (Dz. U. Woj. Podl. z 2013 r., poz. 4472).

Położenie administracyjne:

Obszar Natura 2000 Dolina Górnej Rospudy (PLH200022) położony jest w województwie podlaskim, na terenie powiatu suwalskiego. Administracyjnie obszar ten obejmuje częściowo tereny czterech gmin wiejskich:

- Filipów (gmina wiejska, powiat suwalski)
- Bakalarzewo (gmina wiejska, powiat suwalski)
- Raczki (gmina wiejska, powiat suwalski)
- Przerośl (gmina wiejska, powiat suwalski)

Istniejące formy ochrony:

W przypadku obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Rospudy (PLH200022), rezerwat „Ruda” jest jedynym rezerwatem przyrody który pokrywa się z tym obszarem. Rezerwat „Ruda” został ustanowiony na mocy Rozporządzenia Nr 13/07 Wojewody Podlaskiego z dnia 14 września 2007 r. (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z 2007 r. Nr 208, poz. 2108). Zlokalizowany jest w województwie podlaskim, w powiecie suwalskim, na terenie gminy Bakalarzewo. Jego powierzchnia wynosi 3,3800 ha. Rezerwat ma charakter florystyczny, a jego celem jest zachowanie wilgotnych łąk oraz lasu łęgowego położonych na terenie doliny Rospudy, wraz z ich typową florą i fauną. Jest to rezerwat o podtypie ochrony: roślin zielnych i krzewinek.

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Granice rezerwatu zostały określone w układzie PL-1992, na podstawie punktów załamania granic. Dla rezerwatu obowiązują zadania ochronne ustanowione zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku Nr 38/2020 z dnia 2 października 2020 r., obowiązujące do 1 października 2025 r. Cały obszar rezerwatu objęty jest ochroną czynną – nie wyznaczono w nim stref ochrony ścisłej ani krajobrazowej. W przypadku porównania zakresu zarządzenia Nr 24/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku, ustanawiającego plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Rospudy (PLH200022), oraz zarządzenia Nr 38/2020 RDOŚ Białystok, określającego zadania ochronne dla rezerwatu przyrody „Ruda”, stwierdza się częściową zbieżność treści, przy jednoczesnych istotnych różnicach zakresowych. W obu dokumentach pojawia się identyfikacja zagrożeń dla przyrody oraz wskazanie sposobów ich eliminacji lub ograniczania. Dotyczy to takich zagrożeń jak: penetracja terenu, zaśmiecanie, brak infrastruktury turystycznej czy niska świadomość przyrodnicza lokalnej społeczności. Ponadto, w obu przypadkach wskazano konkretne działania ochronne, takie jak prowadzenie działań edukacyjnych, monitoring oraz porządkowanie terenu. Zbieżny jest również element związany z ochroną czynną – zarówno w rezerwacie „Ruda”, jak i na części obszaru Natura 2000 przewiduje się działania aktywne, wspierające zachowanie cennych siedlisk i gatunków. Natomiast zasadnicze różnice dotyczą zakresu i struktury dokumentów. Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (zarządzenie Nr 24/2013) realizuje pełny zakres określony w art. 28 ust. 10 ustawy o ochronie przyrody. Obejmuje on m.in.:

- opis granic i mapę obszaru,
- identyfikację przedmiotów ochrony,
- cele ochrony,
- wykaz zakazów i ograniczeń w użytkowaniu terenu,
- wskazanie obszarów wymagających ochrony czynnej,
- szczegółowy harmonogram działań oraz podmioty odpowiedzialne za ich realizację,
- zasady monitoringu stanu siedlisk i gatunków.

Z kolei zadania ochronne ustanowione dla rezerwatu „Ruda” (zarządzenie Nr 38/2020) odnoszą się wyłącznie do tego niewielkiego obszaru (3,38 ha) i obejmują głównie działania techniczne i edukacyjne. Dokument ten nie zawiera odniesień do celów ochrony wynikających z sieci Natura 2000, nie wskazuje przedmiotów ochrony zgodnych z załącznikiem I i II dyrektywy siedliskowej, ani nie uwzględnia pełnego systemu monitoringu czy zestawienia

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

zakazów i ograniczeń. Podsumowując, zadania ochronne dla rezerwatu „Ruda” zawierają elementy zbieżne z planem zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, ale mają ograniczony zakres i nie zastępują planu zadań ochronnych sporządzonego dla całego obszaru PLH200022. Dokumenty te należy traktować jako komplementarne, przy czym podstawowym aktem planistycznym dla obszaru Natura 2000 pozostaje zarządzenie Nr 24/2013.

Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Rospudy (PL.ZIPOP.1393.OCHK.422), ustanowiony w celu ochrony walorów krajobrazowych i przyrodniczych górnego biegu Rospudy, obejmuje mozaikę siedlisk związanych z doliną rzeczną, w tym torfowiska przejściowe, łąki wilgotne, ziołorośla nadrzeczne oraz fragmenty naturalnych lasów bagiennych. Obszar ten stanowi istotny element regionalnego systemu przyrodniczego i odgrywa rolę bufora krajobrazowego wobec intensyfikacji użytkowania przestrzeni. Część jego powierzchni pokrywa się z obszarem Natura 2000 Dolina Górnej Rospudy (PLH200022), co wzmacnia ochronę siedlisk przyrodniczych i gatunków będących przedmiotem zainteresowania wspólnotowego. Nakładanie się tych dwóch form ochrony zapewnia spójność przestrzenną i funkcjonalną ochrony obszaru, sprzyjając utrzymaniu ciągłości ekologicznej doliny rzecznej oraz zachowaniu warunków siedliskowych dla licznych gatunków zwierząt, w tym płazów, ptaków i bezkręgowców związanych z siedliskami wodno-błotnymi.

Dwa użytki ekologiczne o kodach PL.ZIPOP.1393.UE.2012022.237 oraz PL.ZIPOP.1393.UE.2012022.236 w całości znajdują się w granicach obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Rospudy (PLH200022). Użytki te mają na celu ochronę cennych przyrodniczo fragmentów doliny rzecznej, obejmujących m.in. torfowiska, podmokłe łąki oraz siedliska bagienne. Obiekty te pełnią istotną rolę w zachowaniu różnorodności biologicznej, stanowiąc miejsca występowania gatunków związanych z siedliskami wilgotnymi i wodno-błotnymi oraz wzmacniając funkcjonalność korytarza ekologicznego doliny Rospudy.

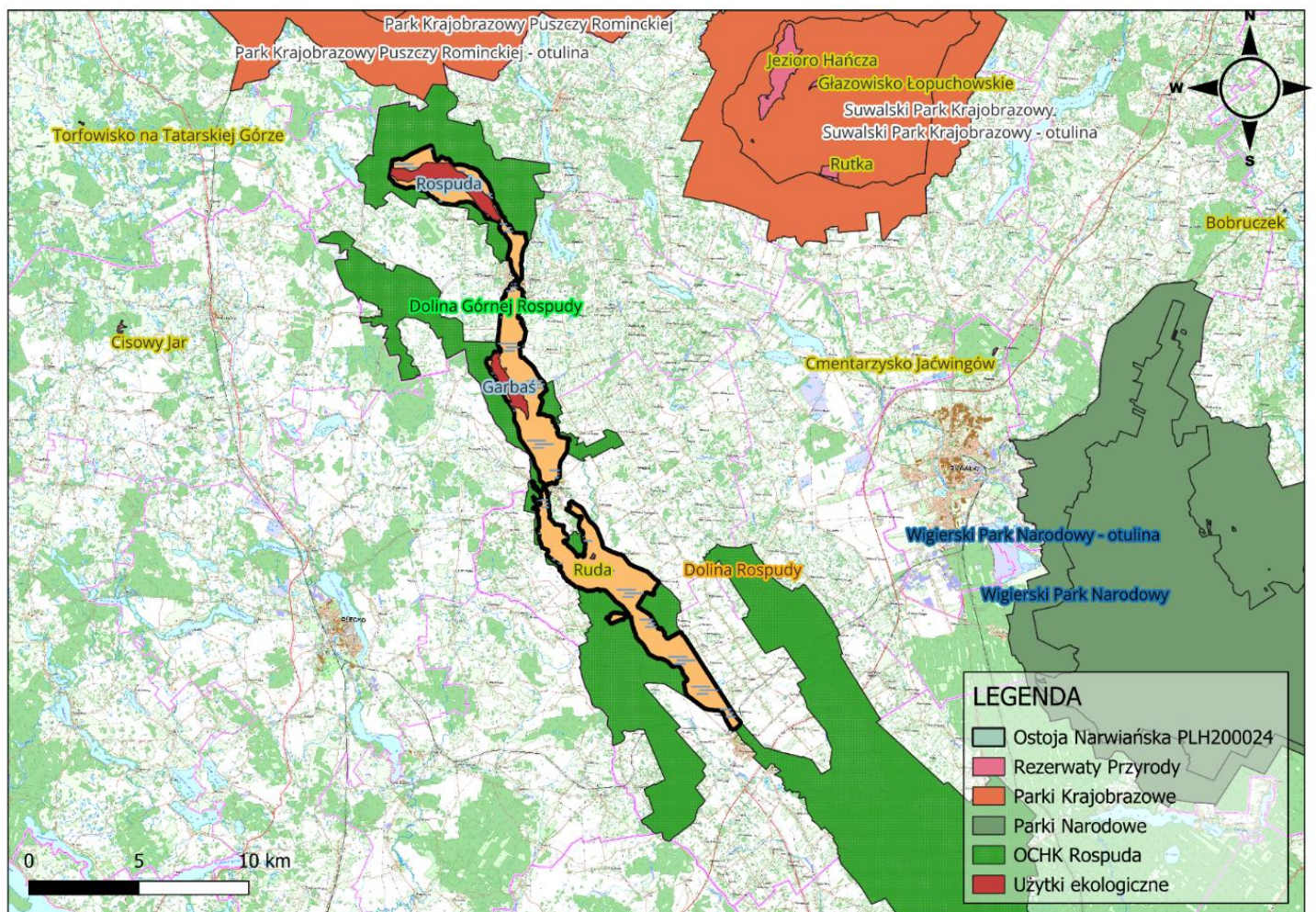
Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Mapa 1 Obszar N2000 Dolina Górnej Rospudy na tle innych form ochrony przyrody (mapa ogólna)

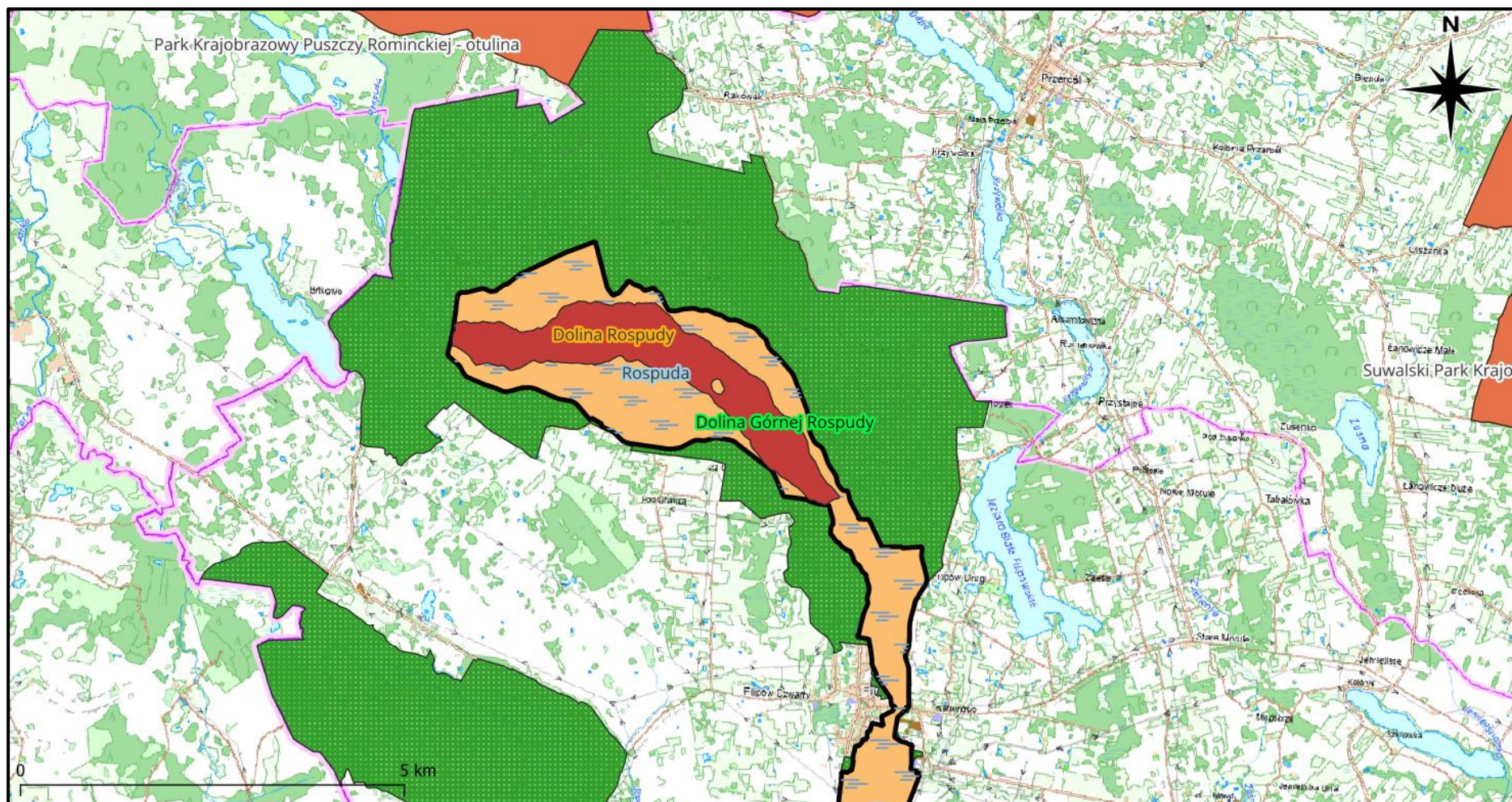
Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Mapa 2 Obszar N2000 Dolina Górnej Rospudy na tle innych form ochrony przyrody (mapa szczegółowa cz.1)

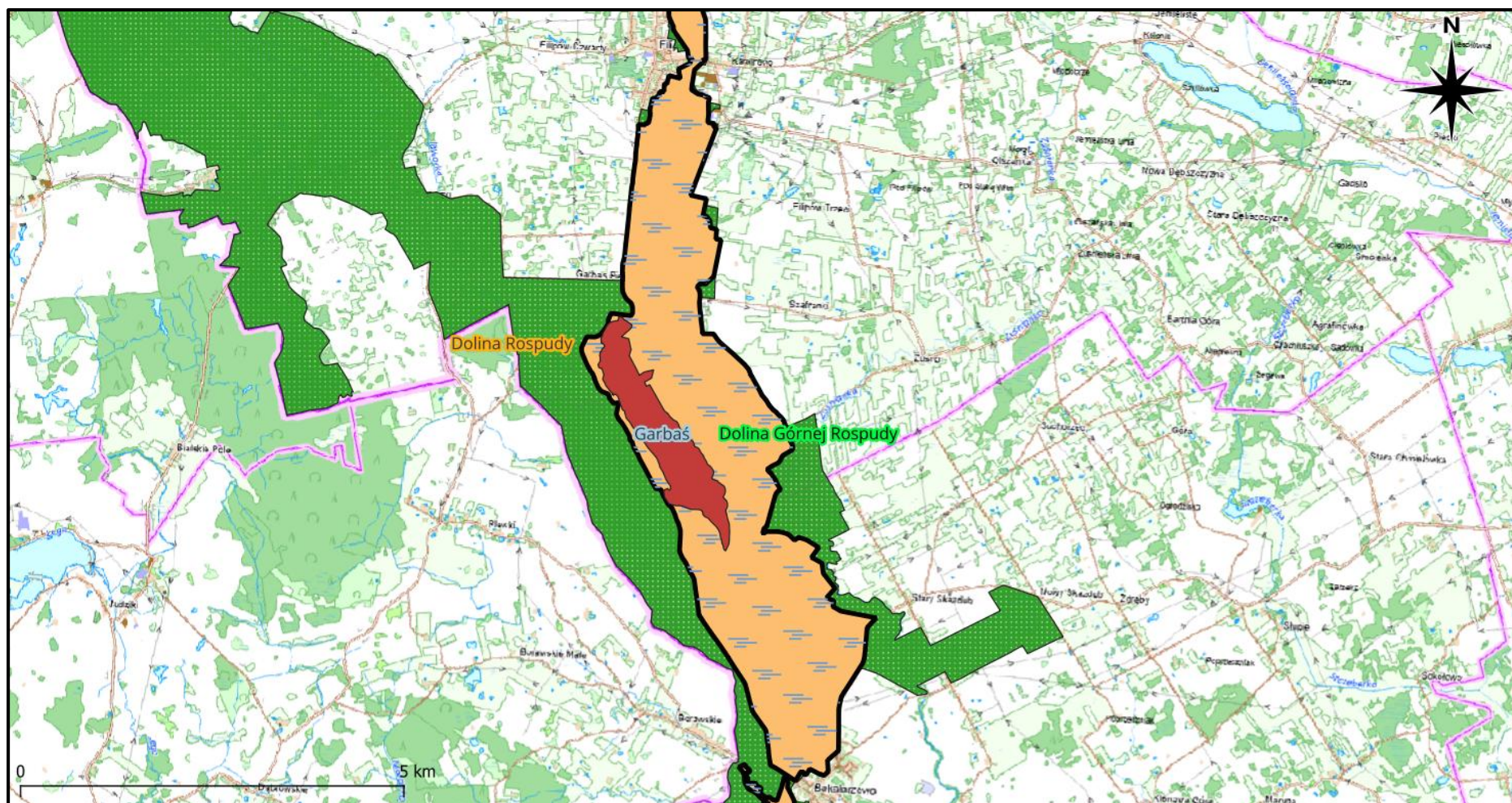
Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Mapa 3 Obszar N2000 Dolina Górnjej Rospudy na tle innych form ochrony przyrody (mapa szczegółowa cz.2)

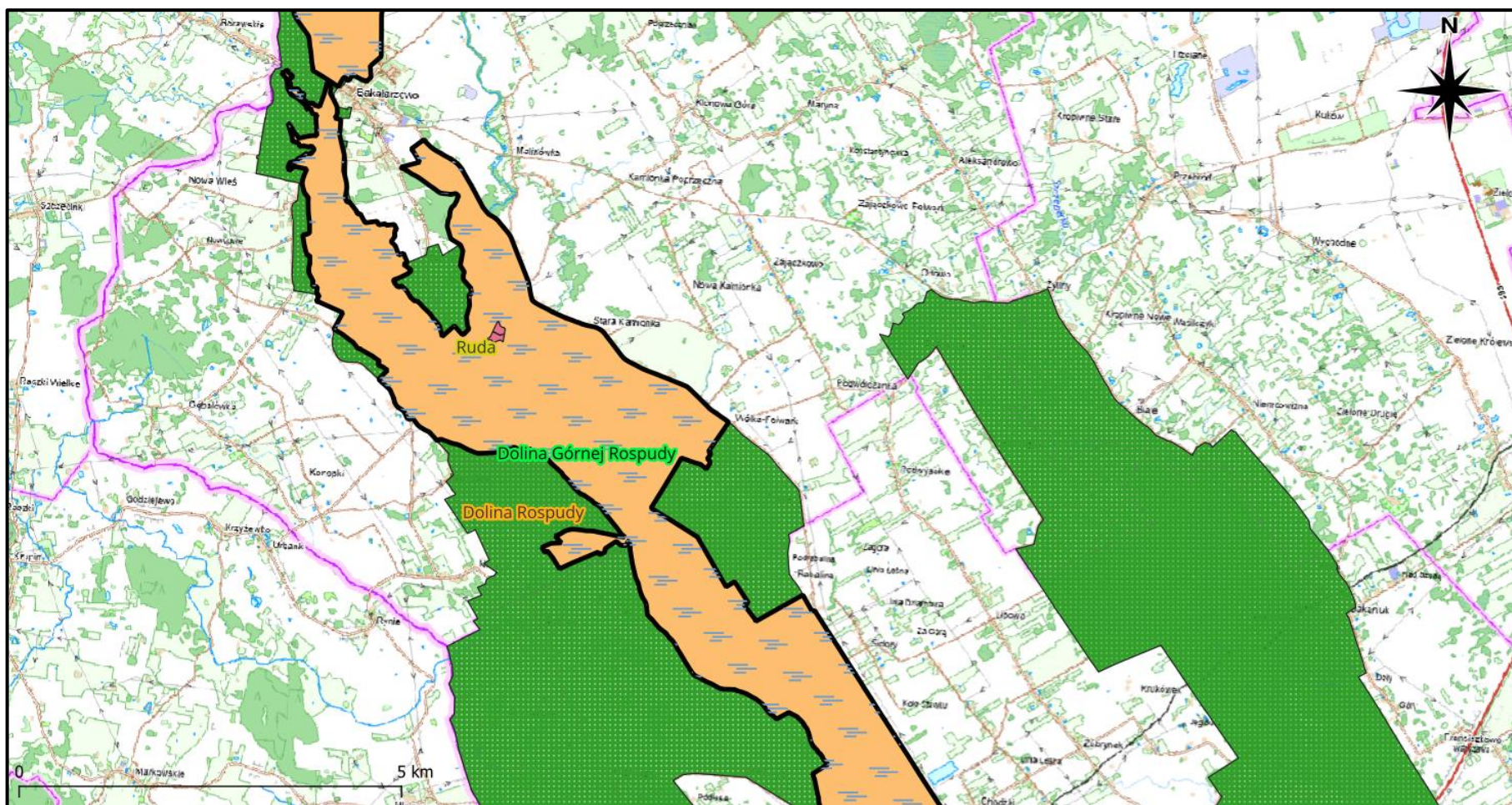
Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Mapa 4 Obszar N2000 Dolina Górnej Rospudy na tle innych form ochrony przyrody (mapa szczegółowa cz.3)

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Opis obszaru:

Obszar Natura 2000 Dolina Górnej Rospudy położony jest w województwie podlaskim, na terenie czterech gmin: Filipów, Bakalarzewo, Raczki i Przerośl w powiecie suwalskim. Obejmuje on górny bieg rzeki Rospudy – jednej z ostatnich w Polsce rzek o tak naturalnym charakterze. Rospuda przepływa przez łańcuch trzynastu jezior rynnowych i płynie wąskim, krętym korytem o wartkim nurcie, z wieloma zakolami i przewróconymi drzewami – przypomina przez to górską rzekę. Dolina Rospudy jest miejscem wyjątkowo malowniczym. Otaczają ją lasy, mokradła, torfowiska oraz liczne łąki i murawy. Teren ten nie został przekształcony przez człowieka, dzięki czemu wciąż zachował swoją dzikość i różnorodność. Znajdują się tu także pozostałości bunkrów z okresu II wojny światowej, które dziś służą jako zimowiska dla nietoperzy. Obszar chroniony wyróżnia się dużym bogactwem przyrodniczym – występuje tu wiele rzadkich siedlisk przyrodniczych oraz chronionych gatunków roślin i zwierząt. Można tu spotkać m.in. kumaka nizinnego, traszkę grzebieniastą, wydrę, bobra, piskorza czy różankę. W torfowiskach rosną chronione rośliny, takie jak lipiennik Loesela czy haczykowiec błyszczący. Dolina Górnej Rospudy to również ważny korytarz ekologiczny – umożliwia przemieszczanie się różnych gatunków zwierząt i łączy ze sobą inne cenne przyrodniczo tereny. Dzięki swojej naturalności i bogactwu przyrody, obszar ten jest ważnym miejscem zarówno dla ochrony środowiska, jak i dla turystyki przyrodniczej i edukacji ekologicznej.

Aktualne przedmioty ochrony obszaru:

➤ Siedliska przyrodnicze (wg Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej):

- 3140 – Twardowodne, oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z łąkami ramienic (*Charetea*)
- 3150 – Starorzecza i eutroficzne zbiorniki wodne
- 3160 – Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne
- 3260 – Rzeki nizinno-podgórskie z włosienicznikami
- 6120 – Ciepłolubne śródlądowe murawy napiaskowe
- 6210 – Murawy kserotermiczne
- 6430 – Ziołorośla górskie i nadrzeczne
- 6510 – Niżowe i górskie świeże łąki ekstensywne
- 7110 – Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą
- 7120 – Torfowiska zdegradowane zdolne do regeneracji
- 7140 – Torfowiska przejściowe i trzęsawiska
- 7230 – Torfowiska zasadowe (młaki, turzycowiska, mechowiska)
- 9170 – Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny
- 91D0 – Bory i lasy bagienne
- 91E0 – Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

➤ **Gatunki zwierząt i roślin (wg Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej):**

- *Misgurnus fossilis* – Piskorz
- *Rhodeus amarus* – Różanka
- *Bombina bombina* – Kumak nizinny
- *Triturus cristatus* – Traszka grzebieniasta
- *Castor fiber* – Bóbr
- *Lutra lutra* – Wydra
- *Barbastella barbastellus* – Mopek
- *Myotis dasycneme* – Nocek łydkowłosy
- *Thesium ebracteatum* – Leniec bezpodkwiatkowy
- *Liparis loeselii* – Lipiennik Loesela
- *Hamatocaulis vernicosus* – Haczykowiec błyszczący
- *Agrimonia pilosa* – Rzepik szczeciniasty

Podczas prac nad projektem aktualizacji planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 lista przedmiotów ochrony na skutek weryfikacji może ulec zmianie.

Ponadto, w toku dalszych prac nad projektem PZO, w odniesieniu do przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Rospudy, zostanie poddane analizie, czy istnieje konieczność wskazania kluczowych przedmiotów ochrony, decydujących o wyznaczeniu danych obszarów Natura 2000. Dla gatunków lub siedlisk przyrodniczych uznanych za kluczowe ochrona będzie zaplanowana priorytetowo, zaś w przypadku konfliktów między celami ochrony będą one rozstrzygane na rzecz gatunków kluczowych.

Obszar objęty Planem:

Aktualizacja planu zadań ochronnych dotyczyć będzie całego obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Rospudy PLH200022, gdyż stwierdzono, że nie zachodzą przesłanki określone w art. 28 ust. 11 ustawy o ochronie przyrody do nieobejmowania części obszaru projektem PZO.

W obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Rospudy PLH200022 nie znajdują się parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe lub nadleśnictwa, dla których obowiązują plany ochrony, zadania ochronne lub plany urządzenia lasu o zakresie, o którym mowa w art. 28 ust. 10 ustawy o ochronie przyrody.

Czym jest plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000:

Plany zadań ochronnych (PZO) są sporządzane i realizowane dla obszarów Natura 2000 w celu zapewnienia docelowego stanu zachowania przedmiotów ochrony danego obszaru i zachowania integralności sieci Natura 2000. Podstawą prawną ich tworzenia jest art. 28 ust. 13 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2023 r. poz. 1336, 1688,

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

1890). Szczegółowy tryb sporządzania i zakres prac określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Dz.U. 2010 nr 34 poz. 186 z późn. zm).

Pierwszy plan zadań ochronnych sporządza się w terminie 6 lat od dnia zatwierdzenia obszaru przez Komisję Europejską jako obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty lub od dnia wyznaczenia obszaru specjalnej ochrony ptaków. Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 może być zmieniony, jeżeli wynika to z potrzeb ochrony siedlisk przyrodniczych lub gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000, lub zachodzi konieczność jego aktualizacji, w szczególności w wyniku oceny aktualności PZO, którą Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska sporządza i przekazuje Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska nie rzadziej niż co 6 lat.

Sporządzający projekt PZO umożliwia zainteresowanym osobom i podmiotom prowadzącym działalność w obrębie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000, udział w pracach związanych ze sporządzaniem tego projektu.

Sporządzający projekt PZO, zapewnia możliwość udziału społeczeństwa, na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, w postępowaniu, którego przedmiotem jest sporządzenie projektu.

PZO ustanawia Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia, kierując się koniecznością utrzymania i przywracania do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000.

Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 zawiera:

- a) opis granic obszaru i mapę obszaru Natura 2000;
- b) identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony;
- c) cele działań ochronnych;
- d) określenie działań ochronnych ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania, w tym w szczególności działań dotyczących ochrony czynnej siedlisk gatunków, monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz monitoringu realizacji celów, uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony.
- e) wskazania do zmian w istniejących innych dokumentach planistycznych, jeżeli są niezbędne dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000.
- f) wskazanie terminu sporządzenia, w razie potrzeby, planu ochrony dla części lub całości obszaru.

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

PZO jest więc instrumentem planistycznym, środkiem do skutecznej ochrony sieci Natura 2000 i chronionych w niej przedmiotów ochrony, w przypadku Specjalnego Obszaru Ochrony (SOO) – ochrony siedlisk przyrodniczych lub populacji zagrożonych wyginięciem gatunków roślin lub zwierząt lub w celu odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych lub właściwego stanu ochrony tych gatunków. PZO dla SOO Natura 2000 powinien generować następujące skutki:

- a) osiągnięcie celów ochrony określonych w PZO dla poszczególnych przedmiotów ochrony;
- b) utrzymanie lub zwiększenie integralności sieci Natura 2000;
- c) utrzymanie lub poprawę stanu zachowania siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt będących przedmiotami ochrony obszaru;
- d) ograniczenie lub wykluczenie zagrożeń dla przedmiotów ochrony i ich siedlisk;
- e) umożliwienie rolnikom i zarządom terenu łatwego uzyskania wsparcia finansowego w zamian za działania ograniczające ew. produkcję oraz zmierzające do poprawy stanu zachowania siedlisk, a także gatunków roślin i zwierząt występujących na ich gruntach;
- f) zwiększenie świadomości lokalnych społeczności na temat korzyści płynącej z ochrony zasobów przyrodniczych obszaru.

Spotkania Zespołu Lokalnej Współpracy (ZLW):

W ramach prac nad projektem PZO zaplanowano cykl spotkań konsultacyjnych z udziałem lokalnej społeczności. Przedstawiciele zainteresowanych osób oraz podmiotów, których projekt PZO bezpośrednio dotyczy lub którzy mają wpływ na sposób realizacji ustaleń projektu PZO, będą mieli możliwość brania udziału w opracowaniu projektu PZO jako członkowie Zespołu Lokalnej Współpracy (ZLW).

Skład ZLW może ulegać zmianom w trakcie prac w zależności od bieżących potrzeb. W pracach nad projektem PZO przewidziano 3 spotkania Zespołu Lokalnej Współpracy.

Informacja o postępie prac:

Informację na temat bieżącego stanu prac nad projektem PZO będzie można uzyskać za pośrednictwem strony internetowej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku: <https://www.gov.pl/web/rdos-bialystok/opracowanie-planow-zadan-ochronnych>

Wnoszenie uwag i wniosków będzie możliwe w formie pisemnej oraz za pomocą środków komunikacji elektronicznej bez konieczności opatrywania ich bezpiecznym podpisem elektronicznym, w siedzibie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku, 15-554 Białystok, ul. Dojlidy Fabryczne 23 lub drogą elektroniczną na adres e-mail: biuro@bialystok.rdos.gov.pl, lub w formie ustnej do protokołu w siedzibie RDOŚ w Białymstoku po uprzednim umówieniu wizyty pod numerem telefonu: 85 74-06-981.

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

